

Eksperimentiranje skozi formativno spremljanje pri spoznavanju okolja v 2. razredu

Nataša Šinigoj, prof. razrednega pouka, OŠ Dornberk

V tem prispevku bom predstavila formativno spremljanje in obravnavo učne teme »Snovi« s poudarkom na vključevanju elementov formativnega spremljanja. Na začetku obravnave sem preverila predznanje razreda. Nato sem učencem predstavila namene (cilje) učenja in skupaj smo oblikovali kriterije uspešnosti. Po vsakem tematskem sklopu – eksperimentiranju – smo preverili doseganje zastavljenih kriterijev uspešnosti. Pri izvajanju ur sem lahko opazila, da so bili učenci za delo zelo motivirani in ves čas aktivni. Ker sem učencem na začetku sklopa razložila svoja pričakovanja, so ves čas vedeli, o čem se bodo učili in kaj naj bi ob koncu obravnavane snovi znali.

Formativno spremljanje je način poučevanja, pri katerem delo poteka na drugačen način. Vplivni strokovnjak na področju formativnega spremljanja, Paul Black, je formativno spremljanje znanja opredelil kot eno najpomembnejših aktivnosti učenca in učitelja za vzpostavljanje vezi in premagovanje vrzeli med procesoma učenja in poučevanja. S tem omogočamo kakovostnejši pouk in boljši uspeh učencev. Pomembno vlogo imata tudi vrstniško sodelovanje in vrednotenje. Vzdušje v razredu postane ob takem pouku bolj miselno spodbudno in sproščeno.

Pri pouku veliko uporabljam elemente bralno učnih strategij in elemente formativnega spremljanja. Zato sem se odločila obravnavo enega učnega sklopa predstaviti v tem prispevku. Ker pa sem učno temo »Snovi« obravnavala s pomočjo obeh učnih pristopov, ju bom predstavila ločeno.

V tem članku se bom osredotočila bolj na predstavitev obravnave učne teme »Snovi« s poudarkom na vključevanju elementov formativnega spremljanja. Pri delu sem medpredmetno povezovala spoznavanje okolja in slovenščino. Obravnava sklopa je potekala šest šolskih ur.

UGOTAVLJANJE PREDZNAJJA

Pred obravnavo učnega sklopa sem želela ugotoviti, kako učenci razumejo pojem »snovi«. Za aktiviranje predznanja sem uporabila možgansko nevihto. Na lističe so učenci zapisovali, kaj o snoveh že vedo oziroma na kaj pomislijo ob besedi snov. Tako sem lahko ugotovila predznanje učencev o poznavanju učne teme »Snovi«.

NAMENI UČENJA IN KRITERIJI USPEŠNOSTI

Preko ciljev v učnem načrtu sem oblikovala namene učenja. Tako so učenci izvedeli, kaj se bodo učili in zakaj. Skupaj z učenci pa smo oblikovali tudi kri-

terije uspešnosti, preko katerih so ugotovili, kdaj so oz. bodo uspešni. Učenci so tako prevzeli večjo odgovornost za svoje znanje.

Nameni učenja (učiteljica)

Učencem sem povedala, kakšna so moja pričakovanja glede njihovega dela. Predstavila sem jim namene učenja:

1. Znamo razvrstiti predmete glede na to, kateri na vodi plavajo in kateri potonejo.
2. Vedeli bomo, od česa je odvisno, ali stvari na vodi plavajo ali potonejo.
3. Vedeli bomo, zakaj nastane plesen na kruhu.
4. Vedeli bomo, kaj povzroča rjavenje žeblja.
5. Vedeli bomo, zakaj se kruh na zraku posuši.
6. Vedeli bomo, na katere načine lahko ločimo snovi iz zmesi.
7. Vedeli bomo, ali se vse snovi med seboj mešajo.

Kriteriji uspešnosti

Skupaj z učenci smo nato oblikovali kriterije uspešnosti. Uspešni bomo, ko bomo:

1. znali razvrstiti predmete glede na to, kateri na vodi plavajo in kateri potonejo;
2. vedeli, od česa je odvisno, ali stvari na vodi plavajo ali potonejo;
3. vedeli, zakaj nastane plesen na kruhu;
4. vedeli, kaj povzroča rjavenje žeblja;
5. vedeli, zakaj se kruh na zraku posuši;
6. vedeli, na katere načine lahko ločimo snovi iz zmesi;
7. vedeli, ali se vse snovi med seboj mešajo.

EKSPERIMENTIRANJE

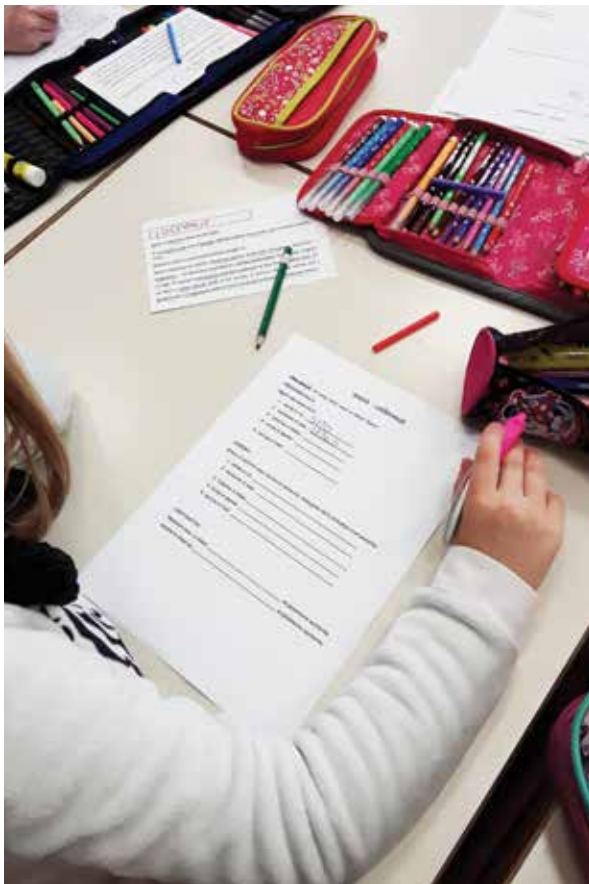
Obravnavo teme sem razdelila na štiri sklope: spreminjanje snovi, plovnost, mešanje snovi ter ločevanje snovi. Tako sem v nadaljevanju vsakemu sklopu obravnavane teme »Snovi« namenila vsaj eno

šolsko uro. Delo je večinoma potekalo v skupinah. Preden smo se dela lotili, sem v vsaki skupini določila vodjo. Z učenci smo nato skupaj določili kriterije uspešnosti za delo v skupini. Skozi pogovor o tem, kdaj bo delo v skupini uspešno, so se tako oblikovali trije kriteriji:

1. Vsak v skupini mora sodelovati in odgovorno opraviti svojo nalogo.
2. Vodja skupine mora poskrbeti, da vsi člani skupine sodelujejo in drug drugega poslušajo.
3. Vodja skupine mora učencem, ki potrebujejo pomoč, pomagati.

Učenci so preko eksperimentiranja prihajali do novih spoznanj. Da bi se lažje pripravili na eksperimentiranje, sem jim razdelila delovne liste z določenimi nalogami. Na delovnem listu je bilo kot prvo zapisano vprašanje, kaj nas bo pri eksperimentiranju zanimalo in kaj bomo ugotavljali. Učenci so ob tem vprašanju morali zapisati svoja predvidevanja o dogajanju pri posameznih poskusih. Sledila je priprava na poskus in njegova izvedba, nato še opazovanje in zapis ugotovitev.

Otroci so bili pri delu zelo aktivni in motivirani za delo. Pri takem načinu učenja pa seveda ne moremo pričakovati, da bo v učilnici tišina.

Reševanje delovnega lista z nalogami za eksperimentiranje

Eksperimentiranje – plovnost

IGRA SPOMIN

Za ponovitev vsebin prvih dveh sklopov smo igrali igro spomin.

Preko nje smo poglobili znanje o spreminjanju snovi in o plovnosti. Na listkih so bile sličice spremenjenih snovi in pa zapisi o tem, kaj povzroča te spremembe ter sličice plavajočih predmetov oziroma predmetov, ki v vodi potonejo, ter zapisi plava in potone. Učenci so morali poiskati pare sličic in besed, ki sodijo skupaj.

Ker so se učili preko igre, so bili bolj motivirani.

Igra spomin

POSTAVLJANJE VPRAŠANJ

Po končani igri sem jim postavljala vprašanja. Učenci so dobili slamice različnih barv. Dogovorili smo se, da na vprašanje vedno odgovori tisti član skupine, ki ima v rokah slamico barve, ki jo določim.

Vprašanja: Kateri pari sličic nam govorijo o spreminjanju snovi? Razloži. Kateri pari nam govorijo o plovnosti? Razloži.

Nad razlagami učencev sem bila pozitivno preseučena. Ugotovila sem lahko, da so se učenci z učenjem, ki je vključevalo bralno učne strategije in elemente formativnega spremljanja zelo veliko naučili in si tudi veliko zapomnili.

PREGLED KRITERIJEV USPEŠNOSTI

Po vsakem tematskem sklopu smo doseganje zastavljenih kriterijev uspešnosti preverili z dvobarvnim semaforčkom. Če smo ugotovili, da smo zastavljeni kriterij uspešno dosegli, smo v zelen krogec (zeleni semaforček) zapisali kljukico. V primeru, da nam kriterija ni uspelo doseči, pa smo kljukico zapisali v rdeč krogec (rdeči semaforček). Ob koncu

Pregled kriterijev

smo pozorno pregledali, kje so zapisane kljukice, in se skupaj pogovorili, kako bi lahko dosegli še tiste kriterije, ki nam jih tokrat ni uspelo doseči. Izkazalo se je, da so imeli učenci več težav pri pojasnjevanju, od česa je odvisno, ali stvari na vodi plavajo ali potonejo. Zato je bila sprva tu kljukica v rdečem krogcu. Učenci so predlagali, da naredimo še kakšen dodaten poskus oziroma da poskuse ponovimo. Tako smo tudi storili in na koncu so bile kljukice povsod v zelenem semaforčku. Učenci so bili zelo motivirani za nova znanja. Želeli so, da bi bile kljukice pri vseh kriterijih v zelenem krogcu, zato so sami dajali spodbude za dodatne aktivnosti.

ZAKLJUČEK

Učenci so bili za delo zelo motivirani in ves čas aktivni. Kot zelo pomembno se je pri njihovem delu pokazalo to, da sem jim na začetku razložila svoja pričakovanja oziroma jasno določila namene učenja. Glede na namene so učenci kasneje lahko sami določili kriterije uspešnosti. Na ta način so ves čas vedeli, o čem se bodo učili in kaj naj bi ob koncu obravnavane snovi znali. Sami so lahko skozi proces učenja preverjali, kje na tej poti učenja so, ob koncu učne poti pa jasno določili, kako uspešni so bili pri svojem delu. Prav s sprotnim preverjanjem svojih dosežkov so tako ves čas lahko usmerjali in načrtovali svoje delo, kar pa ni vedno enostavno, a se je pokazalo, da tudi drugošolci to odlično zmorejo.

Literatura

Antič Gaber, M., Bajd, B., Krnel, D. idr. (2014): *Okolje in jaz 2, Priročnik za učitelje*. Ljubljana: Modrijan
Grošelj N., Ribič M.: *Lili in Bine 2, Učbenik za spoznavanje okolja v drugem razredu osnovne šole*. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
Novak L., Vršič V., Nedeljko N., Dolgan K. idr. (2018): *Formativno spremljanje na razredni stopnji, Priročnik za učitelje*.